

Asia: VN/22704/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 (KISS2030)

Lausunnonantajan lausunto

- 1. Onko ehdotettu kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030 tasapainoinen, eli onko kaikki tarvittavat näkökohdat huomioitu?**

Luonnos ottaa erittäin laajasti huomioon eri hallinnon näkökulmat sekä myös kansainvälisen yhteistyön. Selonteko antaa siten hyvän kokonaiskuvan tärkeimmistä ilmastonmuutoksen sopeutumiseen liittyvistä strategioista, suunnitelmista, jatkotoimenpiteistä ja keskeisistä toimijoista.

- 2. Tarkemmat huomiot luvusta 'Havaitut muutokset, vaikutusskenaariot ja riskit' (Luku 2.2)**

-

- 3. Tarkemmat huomionne suunnitelman visiosta ja päämääristä (Luvut 2.3 ja 2.4)**

On tärkeää, että luonnoksessa korostetaan ilmastonmuutoksen seurausten ennaltaehkäisyä ja yhteistyön välttämättömyyttä toimeenpanon varmistamiseksi. Paitsi viranomaiset myös yritykset, kansalaiset ja järjestöt ovat avainasemassa toimenpiteiden toteuttamisessa. Varautuminen, ennaltaehkäisy ja muu sopeutuminen edellyttävät riittävästi tietoa ja toimenpiteiden tuloksellisuuden arviointia. Myös nämä asiat on nostettu kattavasti esille luonnoksessa.

- 4. Näkemyksenne teemasta 'Kansallisen tason strateginen suunnittelu ja ennakointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?**

Luku kuvaa havainnollisesti sitä, miten valtioneuvosto, ministeriöt sekä hallinnonalojen virastot ja muut organisaatiot ottavat huomioon ilmastopolitiikan toimeenpanon mm. strategiatyössään. Koska kyseessä on valtioneuvoston selonteko, korostuu luvussa ymmärrettävästi valtionhallinto. Ehdotamme kuitenkin, että tähän lukuun lisätään maininta maakuntien liittojen strategiatyöstä.

Alueiden kehittämistä koskevan toimeenpanolain (756/2021) nojalla maakuntien liitot edistävät alueidensa kehittämistä laatimalla maakunnan pitkän aikavälin strategisiin linjauksiin perustuvan maakuntaohjelman (8 §). Maakuntaohjelman valmistelussa tulee ottaa huomioon mm. valtioneuvoston aluekehittämispäätös aluekehittämisen painopisteistä. Siten valtioneuvosto ohjaa myös maakuntien liittojen strategiatyötä ja toisaalta myös maakuntakaavoitusta, jota koskevat puolestaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Merkille pantavaa on lisäksi se, että maakuntien liitot edistävät luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista ja laadukkaan elinympäristön tilaa koskevan suunnittelun yhteistyötä sekä vastaavat suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa (17 §). Lisäksi maakuntien liitot vastaavat maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelun yhteistyön johtamisesta ja suunnitelman yhteensovittamisesta maakunnan muiden suunnitelmien ja valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman kanssa muualla kuin Helsingin seudulla. Liitot osallistuvat myös muulla tavoin aktiivisesti ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen. (Vrt. selonteon luku 2.5.8)

5. Näkemyksenne temasta 'Kokonaisturvallisuus ja yleinen huoltovarmuustyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

6. Näkemyksenne temasta 'Ruoka- ja ravitsemusturva' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

7. Näkemyksenne temasta 'Infrastruktuuri ja rakennettu ympäristö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

8. Näkemyksenne temasta 'Kuivuusriskien hallinta, luonnonvarojen käyttö ja hoito, luonnon monimuotoisuus ja luontopohjaiset ratkaisut' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

9. Näkemyksenne temasta 'Terveiden suojele ja edistäminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

10. Näkemyksenne temasta 'Kulttuuriperinnön ja –ympäristön suojele' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

11. Näkemyksenne temasta 'Alue- ja kuntatason ilmatoriskien hallinta' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

On erittäin myönteistä, että selonteossa tunnistetaan maakuntien liittojen ja kuntien tärkeä rooli ilmastonmuutoksen sopeutumistyössä. Ehdotammekin, että toimenpiteen 16.1 (Laaditaan ohjeistus

alueellisen sopeutumis suunnitelman tueksi) vastuutahoihin lisätään maakuntien liitot Kuntaliiton lisäksi.

Pohjanmaan liiton mielestä on lisäksi tärkeää, että maakuntien liitot osallistuvat poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin varautumiseen ja ovat mukana aluehallintoviranomaisten asettamissa valmiustoimikunnissa. Aktiivinen osallistuminen myös alueellisiin turvallisuus- ja varautumisfoorumeihin edistää eri hallinnonalojen ja toimijoiden yhteistyötä ja toteuttaa sisäministeriölle annettua valtakunnallista yhteensovittamistehtävää. Ehdotamme, että toimenpiteen 16.3 (Sisällytetään uusi tieto ilmatoriskeitä osaksi alueiden ja kuntien yleistä ja hallinnonalakohtaista jatkuvaa varautumistyötä) vastuutahoihin lisätään Kuntaliiton ja kuntien lisäksi maakuntien liitot.

12. Näkemyksenne teemasta 'Tietopohjan vahvistaminen ja tiedon jalkauttaminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Ehdotamme, että luvussa 2.5.9 mainittuihin toimenpiteisiin liittyvässä kehittämistyössä otetaan huomioon myös esimerkiksi maakuntien liittojen ja kuntien tietotarpeet. Tätä kehittämistyötä tukevat myös esimerkiksi valtioneuvoston ja eduskunnan tulevaisuustyö sekä alueiden kehittämistä koskevan toimeenpanolain (756/2021) mukaisiin alueiden kehittämisen keskusteluihin liittyvän tilanne- ja kehityskuvan valmistelu. Mielestämme valtioneuvoston tulevaisuus- ja ennakointityö luo tärkeän pohjan myös maakuntien liittojen strategiatyölle ja kehittämistyölle.

13. Näkemyksenne teemasta 'Viestintä ja vuorovaikutus' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

14. Näkemyksenne teemasta 'Kansainvälinen yhteistyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

15. Näkemyksenne teemasta 'Sopeutumisen seuranta ja arviointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

16. Näkemyksenne luvun 2.5.13 lisäselvitystä vaativista toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

17. Miten arvioisitte suunnitelman toimenpiteiden vastuuttamista? Mahdolliset toimenpidekohtaiset ehdotuksenne toteuttajien lisäämiseksi tai poistamiseksi?

Ks. Pohjanmaan liiton vastaus kysymykseen 11.

18. Millaisena näette oman organisaationne tai edustamanne tahon roolin sopeutumis suunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa?

Pohjanmaan liitto toteuttaa sopeutumis suunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä strategiatyössään (maakuntaohjelma, älykkään erikoistumisen strategia, liikennejärjestelmäsunnittelu), maakuntakaavoituksella ja erilaisella projektirahoituksella. Pohjanmaan liitossa on käynnissä esimerkiksi ympäristöministeriön avustuksella toteutettava Vaikuttavat ilmastotoimet Pohjanmaan kunnissa -projekti.

19. Tarkemmat huomiot vaikutustenarvioinnista (Luku 2.6)

-

20. Muut huomiot suunnitelmaluonnoksesta.

Luku 2.1.4 KISS2030 toimeenpanon resursointi

Ehdotamme, että sanoin ”Yksi mahdollisuus sopeutumistoimien” alkavaan kappaleeseen lisätään maininta oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (JTF), joka liitetään EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaan Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027. Rahoituksella tuetaan mm. tutkimus- ja innovointiprosesseja sekä yritysten, tutkimuskeskusten ja yliopistojen välistä teknologian siirtoa ja yhteistyötä, jossa keskitytään vähähiiliseen talouteen sekä kykyyn selviytyä ilmastonmuutoksesta ja sopeutua siihen.

Luku 2.5.4.4 Energiainfrastrukturi ja teollisuus

Selonteossa on nostettu esille myös säädösympäristön ja toiminnan puitteet, joiden tulee olla sopeutettuina ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Pohjanmaan liiton mielestä paitsi säädökset myös esimerkiksi lupakäytännöt ovat avainasemassa ilmastonmuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa.

Rajaniemi Varpu
Österbottens förbund - Pohjanmaan liitto